THE DEPUTY CHAIRMAN: Please take your seat. Question No. 504. (*Interruptions*)

Doubling of B.G. Railway Line from Delhi to Lucknow

*504. MAULANA OBAIDULLAH KHAN AZMI: Will the Minister of RAILWAYS be pleased to state:

(a) whether it is a fact that the B.G. line between Delhi and Lucknow is single line;

(b) whether it is also a fact that there is an urgent need for doubling this line; and

(c) if so, the steps being taken in the matter?

THE MINISTER OF STATE IN THE MINISTRY OF RAILWAYS (SHRI MALLIKARJUN): (a) to (c) A statement is laid on the Table of the House.

Statement

(a) to (c) There are two direct routes between Delhi and Lucknow. One, *via* Moradabad is doubled on sections between Delhi and Ghaziabad, Moradabad and Rampur, and between Bareilly and Lucknow. Doubling is in progress between Rampur and Bareilly. Doubling between Ghaziabad and Moradabad would be considered when the operational requirements justify the same, subject to availability of resources.

On the second route *via* Kanpur, the section between Delhi and Unnao is doubled except over Kanpur bridge.

Doubling of Lucknow-Unnao and Kanpur bridge is in progress and is expected to be completed during 1992-93.

मौलाना औबेदुल्ला खान आजमी : मैडम, दिल्ली से लखनऊ के लिए वाया कानपुर और वाया मुरादाबाद दो रास्ते जाते हैं। गाजियाबाद से मुरादाबाद तक एक ही लाइन है। उस पर कोई दोहरी लाइन बिछाने की अब तक शुरूआत नहीं हुई है और अगर डबल लाइन बिछाई जाए तो उससे न सिर्फ यू.पी. को बल्कि पूरे मुल्क को फायदा होगा। अभी तक हालत यह है कि डबल लाइन न होने की वजह से रेलगाड़ियों को अपने मुकाबिल आने वाली गाड़ियों को रास्ता देने के लिए काफी देर तक रोकना पड़ता है। इसके अलावा सुपर फास्ट ट्रनों को रास्ता देने के लिए दूसरी तमाम गाड़ियों को काफी देर तक रोक देना पड़ता है जिसकी वजह से हमारे मुल्क की तरक्की की रफ्तार मुतासिर होती है इसलिए कि उसमें मालगाड़ियां भी होती हैं। अगर सरकार इस लाइन को डबल लाइन बना देती है तो उससे न सिर्फ बहुत सारे वक्त की बचत होती है... (व्यवधान)

مولانا عبید اللہ خاں اعظمی: میڈم دہلی سے لکھنؤ کے لیے وایہ کانپور اور وایہ مراد آباد دو راستے جاتے ہیں۔ غازی آباد سے مراد آباد تک ایک ہی لائن ہے۔ اس پر کوئی دوہری لائن بچھانے کی اب تک شروعات نہیں ہوئی ہے اور اگر ڈبل لائن بچھائی جائے تو اس سے نہ صرف یو۔ پی کو بلکہ پورے ملک کو فائدہ ہوگا۔ ابھی تک حالت یہ ہے کہ ڈبل لائن نہ ہونے کی وجہ سے ریل گاڑیوں کو اپنے مقابل آنے والی گاڑیوں کو راستہ دینے کے لیے دوسری تمام گاڑیوں کو کافی دیر تک روک دینا پڑتا ہے جس کی وجہ سے ہمارے ملک کی ترقی کی رفتار متاثر ہوتی ہے اس لیے کہ اس میں مال گاڑیاں بھی ہوتی ہیں۔ اگر سرکار اس لائن کو ڈبل بنا دیتی ہے تو اس سے نہ صرف بہت سارے وقت کی بچت ہوتی ہے... "مداخلت"..

†[ ] Transliteration in Arabic Script.

उपसभापति : आप सजेशन दे रहे हैं या सवाल पूछ रहे हैं ?

मौलाना अबेदुल्ला खान आजमी : मैं सरकार से यह जानना चाहता हूं कि इस सिलसिले में दोहरी लाइन बनाने के लिए सरकार क्या कर रही है ?

مولانا عبیداللہ خاں اعظمی: میں سرکار سے یہ جاننا چاہتا ہوں کہ اس سلسلے میں دوہری لائن بنانے کے لیے سرکار کیا کر رہی ہے۔

THE DEPUTY CHAIRMAN: Every day, I have to tell Members that they should not put long supplementaries.

SHRI MALLIKARJUN: Madam, so far as the Delhi-Lucknow line is concerned, there are two routes. One is *via* Kanpur and the other is *via* Maradabad. So far as the first route is concerned, out of 507 kms. already 451 kms. is doubled i.e. from Delhi to Unnao. From Unnao to Lucknow, the doubling work is in progress.

So far as the Moradabad route is concerned, it is true that the Ghaziabad-Moradabad line is a single line. But out of 487 kms., a length of 283 kms. is already doubled, i.e. from Moradabad to Rampur. From Rampur to Bareilly, the work is in progress. From Bareilly to Lucknow, it is already a doublt line. So far as the Ghaziabad-Moradabad portion is concerned, the moment it becomes operationally justifiable and resources are available, it will be planned.

मौलाना अबेदुल्ला खान आजमी : मैडम, सेकेंड सप्लीमेंटरी से पहले एक बात इस सिलसिले में पूछना चाहूंगा (व्यवधान)

مولانا عبیداللہ خاں اعظمی: میڈم، سیکنڈ سپلیمنٹری سے پہلے ایک بات اس سلسلے میں پوچھنا چاہوں گا۔ "مداخلت"۔

उपसभापति : वही सेकेंड सप्लीमेंटरी हो जाएगा ।

मौलाना अबेदुल्ला खान आजमी : मैडम, ऐसा है कि मेरे सेकेंड सप्लीमेंटरी को महफूज रखिए। एक बात बहुत जरूरी है, मैं यह पूछना चाहता हूं कि दोहरीकरण जो कानपुर से लखनऊ तक हो रहा है, जवाब में यह कहा गया है कि 1992–93 तक वह पूरा हो जाएगा। लेकिन इसकी उम्मीद मुझे इसलिए नहीं लग रही है कि इसमें कम से कम 10–12 नाले तथा पुल की गुंजाइश है जिन पर अभी तक कोई काम नहीं हुआ है। सही जवाब मुझे यह दिया जाए कि पुल वगैरह 1992–93 के बीच कम्पलीट हो जायेंगे या नहीं? जो जवाब दिया गया है उस जवाब के आधार पर पुलों को तैयार करके दोहरी लाइन बिछा कर उस पर ट्रेन चला दी जायेगी। यह मेरा पहला सप्लीमेंटरी है . . .

مولانا عبیداللہ خاں اعظمی: میڈم ایسا ہے میرے سیکنڈ سپلیمنٹری کو محفوظ رکھئے۔ ایک بات بہت ضروری ہے میں یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ دوہری کرن جو کانپور سے لکھنؤ تک ہو رہا ہے جواب میں یہ کہا گیا ہے کہ ۹۳-۱۹۹۲ تک وہ پورا ہو جائے گا۔ لیکن اس کی امید مجھے اسلیے نہیں لگ رہی ہے کہ اس میں کم سے کم دس بارہ نالے تعمیل کی گنجائش ہے جن پر ابھی تک کوئی کام نہیں ہوا ہے۔ صحیح جواب مجھے یہ دیا جائے کہ پل وغیرہ ۹۳-۱۹۹۲ کے بیچ کمپلیٹ ہو جائیں گے یا نہیں۔ جو جواب دیا گیا ہے اس جواب کے آدھار پر پلوں کو تیار کر کے دوہری لائن بچھا کر اس پر ٹرین چلا دی جائیگی یہ میرا پہلا سپلیمنٹ ہے

†[ ] Transliteration in Arabic Script.

THE DEPUTY CHAIRMAN: This is a second supplementary.

मौलाना ओबैदुल्ला खान आजमी : जवाब क्योंकि अधूरा है पहली सप्लीमेंटरी का इसलिए . . . .

مولانا عبیداللہ خاں اعظمی : جواب کیونکہ ادھورا ہے پہلی سپلیمنٹری کا اس لیے

THE DEPUTY CHAIRMAN: Will you put a second supplementary also. I won't call you third time. (*Interruptions*). No, I won't. You please put your second supplementary along with this.

अभी पूछ लीजिए ।

मौलाना ओबैदुल्ला खान आजमी : मैं इसी के साथ यह जोड़ देता हूं कि डेली पैसेंजर जो रिजर्व डिब्बों में घुस जाते हैं और रिजर्व कराकर चलने वालों को जबर्दस्ती तकलीफ का सामना करना पड़ता है और ये सारी बातें रेलवे स्टाफ को मालूम है । मैं पूछना चाहता हूं कि रिजर्वड वाले डिब्बों में पैसेंजरों को तकलीफ से बचाने के लिए सरकार क्या कदम उठा रही है? डेली पैसेंजरों के लिए क्या अलग से डिब्बा लगाने पर गौर किया जा रहा है इसलिए कि डेली पैसेंजर एक स्टेशन से दूसरे स्टेशन चलकर दूर से आने वालों को बेपनाह तकलीफ देते हैं । उसमें औरतें होती हैं, बच्चे होते हैं और बूढ़े भी होते हैं । उनको तकलीफ से निजाम दिलाने के लिए सरकार क्या कदम उठा रही है ?

†[ ] Transliteration in Arabic Script.

مولانا عبیداللہ خاں اعظمی : میں اسی کے ساتھ یہ جوڑ دیتا ہوں کہ ڈیلی پسنجر جو رزرو ڈبوں میں گھس جاتے ہیں اور رزرو کرا کر چلنے والوں کو زبردستی تکلیف کا سامنا کرنا پڑتا ہے اور یہ ساری باتیں ریلوے اسٹاف کو معلوم ہیں ۔ میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ رزرو والے ڈبوں میں پسنجرس کو تکلیف سے بچانے کیلئے سرکار کیا قدم اٹھا رہی ہے ۔ ڈیلی پسنجروں کیلئے کیا الگ سے ڈبہ لگانے پر غور کیا جا رہا ہے اس لیے کہ ڈیلی پسنجرس ایک اسٹیشن سے دوسرے اسٹیشن چل کر دور سے آنے والوں کو بے پناہ تکلیف دیتے ہیں اس میں عورتیں ہوتی ہیں بچے ہوتے ہیں اور بوڑھے بھی ہوتے ہیں ان کو تکلیف سے نجات دلانے کے لیے سرکار کیا قدم اٹھا رہی ہے ۔

SHRI MALLIKARJUN: Madam, the second part of his supplementary does not pertain to the main question. However, on doubling the line between Kanpur and Lucknow we have already spent about Rs. 41.521 crores and we are fully confident that it will be completed in the stipulated time. More than 68 per cent of the work has already been completed and it will be completed by the end of 1992 or by 31st March, 1993.

श्री गया सिंह : मैं मंत्री महोदय से यह जानना चाहता हूं कि इन्होंने कहा है कि कानपुर और लखनऊ तो करने जा रहे हैं लेकिन मुरादाबाद और लखनऊ में आगे पटना तक सिंगल लाइन है । पिछले पांच साल में पश्चिमी बंगाल , पंजाब और कश्मीर में उस लाइन पर सुपर फास्ट चलाई जा रही है सिंगल लाइन के चलते तो 10–10 घंटे

†[ ] Transliteration in Arabic Script.

वे सुपर फास्ट ट्रेनें लेट होती है । मैं यह जानना चाहता हूं कि क्या इस संबंध में तत्काल कोई कदम इस लाइन के लिए मंत्री महोदय के पास है ?

SHRI MALLIKARJUN: The matter pertains to U.P. and there is no point in my replying to this question.

THE DEPUTY CHAIRMAN: The question does not arise out of this. Shri Shriv Pratap Mishra.

इस सवाल से सम्बन्धित हो, यू. पी. लखनऊ और दिल्ली से तो बोलिए ।

AN HON. MEMBER: It was a Member's maiden supplementary.

THE DEPUTY CHAIRMAN: The Maidens should also be appropriate.

SHRI SHIV PRATAP MISHRA: As the Minister has said, I would like to reiterate that the Delhi-Lucknow broad gauge line is still a single line despite the fact that it is one of the most frequented tracks in the country. May I know from the hon. Minister whether a time-frame has been prescribed for doubling this line; and if so, by what date it will be completed and also that the time-frame will not be extended?

Like-wise, Allahabad-Varanasi metre gauge line is being converted into broad gauge but the conversion wore is being carried on at a snail's pace despite sanction of adequate funds by the hon. Minister for which we are highly grateful to him. May I know whether he would show personal interest to expedite this work?

SHRI MALLIKARJUN: So far as the question of doubling the line is concerned, I have already informed this august House. Regarding conversion of the Allahabad-Varanasi line, it has been taken up in the present financial year and it will be completed by the end of 1993.

THE DEPUTY CHAIRMAN: Next Question.

*505. (*The questioners (Shri Rajubhai A. Parmar and Srri Murlidhar Chandrakant Bhandare) were absent. For answer vide col infra*)

Sealing of Indo-Pak and Indo-Bangladesh borders

*506. SHRI KRISHAN LAL SHARMA: Will the Minister of HOME AFFAIRS be pleased to state:

(a) the progress made in sealing the entire Indo-Pak and Indo-Bangladesh borders as on date;

(b) whether any targets have been fixed for completion of sealing of the two international borders;

(c) by when the sealing of these borders is likely to be completed;

(d) the area covered by barbed wire fencing on both the borders and the number of flood-lights installed so far; and

(e) whether Pakistan and Bangladesh have also taken any steps to seal their borders?

THE MINISTER OF STATE IN THE MINISTRY OF PARLIAMENTARY AFFAIRS AND THE MINISTER OF STATE IN THE MINISTRY OF HOME AFFAIRS (SHRI M. M. JACOB): (a) to (c) Border fencing and flood lighting at sensitive vulnerable stretches have been completed on the Indo-Pak border in Punjab and Rajasthan, and for the remaining such areas, similar activity is in progress. Border fencing at some stretches has also been completed on Indo-Bangladesh border in Assam and Meghalaya, and for the remaining areas, similar activity is in progress. Construction of border fencing at some places in West Bengal has been approved. Steps have been initiated for providing the BSF with necessary equipments and wherewithal to effectively check unauthorised movement across the borders.